

Arvet efter Gustaf och Göran Ulfsparre Del IV
HEM TILL EM

I norra åflygelns övre våning vid Ems herrgård finns GUS nya museum.

EN STOR DEL av hösten och vintern har gått åt till att inreda den nya lokalen vid Ems herrgård efter flytten av alla prylar från Fliseryd. Den nya lokalen, eller museet, består av fyra rum och kök i den norra åflygelns övre plan. GUS hyr ett mindre kontorsrum där, men disponerar hela planet tillsammans med hyresvärdens Ems Fastighets AB. Lokalen fungerar bra men det kräver en hel del planering att utan större kunskap först planera prylarnas fördelning och sedan hänga allt på ett tilltalande sätt.

Jag kände stort ansvar för detta och tog på mig jobbet att fundera ut en lösning. Alla prylar delades upp enligt följande. Direkt i trapphuset hänger Gustafs gamla trälje samt »farbror Carls« Greenheart-spö från 1880 – ett par passande symboler för fiske och fiskevård. Det största rummet, som är ett vanligt vardagsrum med liten öppen spis plus balkong, fick bli ett så kallat reception room. Här hänger exempelvis målningarna på Gustaf och Göran med tavlan Home pool mellan sig. Dessa vackra oljor är målade av Svend och Jeppe Drews från Danmark. En riktigt udda tingest här är den grymma utterfällan med tillhörande järnkedja

Allt som samlats av historiskt värde kring det unika sportfisket vid Emån har nu ätvänt till Ems herrgård. Det är i åflygelns övervåning som Gustaf Ulfsparrs Stiftelse har placerat samlingen. Pelle Klippingen, som lett arbetet med att skapa ett trevlig museum, berättar om viktiga föremål och händelser.

TEXT OCH FOTO: PELLE KLIPPINGE

som användes på Em runt sekelskiftet. Vidare hänger här originalakvareller av Svend Saabye och Rolf Smedman för att nämna några. Rolf träffade jag för övrigt många gånger, men Saabye bara vid ett tillfälle.

CHARLES RITZ

DET STORA RUMMET leder sedan vidare till »flugbindarrummet« till vänster. Här finns bland annat Gustafs gamla flugbindarbord vid fönstret med hans ståtliga Hardykabinett placerat i en glasmonter vid sidan av. Vidare finns ytterligare ett par glasmontrar fyllda med all möjlig kurios, allt från en mindre samling spinnrelaterat till några spön och rullar

från Charles Ritz och andra kändisar. Här finns också några nytagna färgfoton från olika sträckor i Emån för att symbolisera GUS fiskevårdsarbete längs hela ån.

Rummet mitt emot av samma storlek är ett »rod room« där det stora glasbordet med den gamla poolkartan placerats tillsammans med ett urval spön. Dessa spön fyller väggar och tak, vilket ger rummet en behaglig atmosfär. Detta är också det givna rummet för sammanträden, utrustat med bland annat projektor och duk. Här hänger även foton från 1905 och framåt som visar miljöer, fiskeprofiler och troféer. Här finns dessutom skinnmontaget på fru Illum-Bergs havsöring på 10,8 kilo.

GUS kontorsrum i den andra änden av våningen är något av ett »världsrekordsrum« med maffiga montage med tillhörande foton. Här finns förstas det gällande rekordet på 15,3 kilo från 1993 placerat i centrum. Vidare är all litteratur samlad i ett bokskåp samt fiskedagböcker, statistikpärmar och fotoalbum. Köket intill GUS kontor fungerar som ett utrymme för diverse tavlor, montage och annat.

Det nya museet har fått växa fram

ytterst sakt. Till slut har nära nog prylarna fallit på plats mer eller mindre per automatik. I arbetet med allt detta har jag haft ovärderlig hjälp av flugbindaren och vännen Mikael Hagström som varit med längs Emån under åtskilliga decennier och som också kände såväl Gustaf som Göran väl. Vi har haft det väldigt skojigt när vi träffats och även lyckats reda ut en del smärre oklarheter om prylarna.

GÄDDORDEN OCH KAR DE MUMMA

EN AV DE småsaker som vi till slut lyckades bena ut under resans gång var en decimeterlång gädda av mässing. Vi hittade av en slump några spridda anteckningar härstammandes från den första flytten 2001 där Göran förklarade närmare om det så kallade gäddordens-

Gäddorden - bet det på en gädda fick man bjuda på middag samt bära denna mässingsgädda till smokingen.

Gustaf Ulfsparre, 85 år i Home pool med 14 fots Pezon et Michel Saumonoch Hardy Perfect laddad med Ashawaylina.

Rolf Smedmans akvarell över en av hans Emåoringar hänger i museet.

sällskapet på Em. Det var nämligen så att den som råkade fånga en gädda, eller blev utan fångst under sitt fiske på Em, blev medlem av gäddorden. Detta innebar att vederbörande fick bjuda samtliga fiskegäster på middag. Det var enligt Göran en uppskattad »ära« som det skojades friskt om. Vederbörande fick även bära ett ordenstecken i form av en gädda under middagen. Gäddan var tillverkad av mässing och försedd med ett elegant ljusblått moaréband som hängdes om halsen.

En annan pryl i form av en liten skämtsamt teckning med texten »Jag skall strös i Emån, var ska du strös?«, signerad KAD, visste Mikael direkt var den kom ifrån. Han träffade nämligen personen i fråga då denne anlände till Em i sin mörkblå Rolls Royce Silver Dawn iklädd cylinderhatt och allt. Mikael berättade om sin högst tillfälliga bekantskap med denne person som gick under artistnamnet Kar de Mumma. Mikael, som den smålänning han är, frågade nyfiket hur han hade råd att köra en så dyr bil. Kar de Mumma kontrade något i stil med att han inte hade råd att inte göra det, eftersom Rollsen bara tickade på utan att fa-

lera. För den som inte känner till var Kar de Mummas rätta namn Erik Zetterström (1904-1997).

En person som det hade varit skoj att träffa och som Göran alltid berättade så varmt om var danske greven Preben Frederik Ahlefeldt Laurvig-Bille från Fyn. Även han har lämnat några mindre teckningar samt flera redskap efter sig och är för alltid inristad i historiken. I flugbindarrummet hänger grevens prylar, varav en utrustning har en ovanligt solklar proveniens. På ett foto av greven, där han sitter på sin fällbara jägarstol ett stycke ut i Home pool, fiskar han nämligen med exakt samma prylar som är på bilden. Det var ett Farlowspö plus en Allcockrulle avsedd för spinn och en Devon – ett synnerligen effektivt vapen på våröringen.

LAXBODEN

PÅ NÅGRA FOTON i museet ser man att fisket i Em var mäktigt populärt med åskådare längs hela älvbredden. Här kunde man nämligen idka gratisnöjet att spana in grevar, baroner och kungligheter på nära håll. När man fått nog av detta var det bara att ställa sig i den ringlande kön in till laxboden för att köpa med sig en

färsk havsöring. Helt säkert fick Gustaf frågan om »laxen« som kunden önskade var fångad av någon kändis eller ännu bättre av någon kunglighet. Och att fisken var gångbar avslöjar inte minst en annons ur lokaltidningen från påsken 1975, där Västerbofisk i Oskarshamn erbjuder »Em-lax« fryst i bit för 13,50 kronor per kilo.

Ännu ett stycke in på 90-talet kunde laxbodens tre hyllplan av rostfritt stål vara fyllda av spöfångad havsöring. Att se 50 havsöringar på lit de parade förekom ofta i samband med premiärfisket. Köerna med köpare var visserligen inte alls så långa som under tidigare decennier, men det fanns fortsatt en viss efterfrågan. Sedan var det också fantastiskt skojigt att se Göran svepa in kundens havsöring på traditionellt manér. Plast och gräppapper veks först på ett speciellt sätt om fisken. Därefter kröntes det hela med att slå hampasnöre om paketet som elegant säkrades med dubbla knutar i längdriktningen. Vad är det för petiteser att skriva om undrar kanske någon, men jag kan lova att den proceduren var riktigt sevärd. Det hela gick nämligen så snabbt att jag tror att till och med Joe Labero skulle ha blivit imponerad.

Än i dag, trots att det inte förvaras nämnvärt med fisk längre, ligger det fortsatt en speciell doft kvar i laxboden. Kanske lite av gamla tider. Tänk bara så många stora havsöringar och laxar som passerat revy här. Tänk vidare hur många glädjescener som utspelats här, inte minst med tanke på alla personliga rekord och jungfrufiskar som vägts på det gamla besmanet med sin superkänsliga finjusteringsratt. Försökte någon att få till ett hekto extra, protesterade vågen direkt genom att hävstången slog bakut med ett metalliskt »klonk« – och vips var man avslöjad. Jodå, besmanet med sin justeringsratt finns naturligtvis kvar och hänger numera i flugbindarrummet alldeles ovanför laxboden.

Det har även utspelat sig en del dramatik inom bodens väggar. Vid ett tillfälle var det de tyska gästerna Manfred Raguse och Heinz Werner Heller som läste in tjuvfiskare i boden för att överlämnas i Gustafs händer. Det är således en bod med ett brett användningsområde.

RÖKHUSET OCH CHAMPAGNE

UNDER ETT HÖSTFISKE, som jag tror var i slutet av 80-talet, hade Göran samlat en del av fångsten för rökning i rökhuset på Em. För övrigt är det en av de äldsta byggnaderna på Em, sannolikt byggt redan i slutet av 1600-talet enligt

Greve Preben Frederik Ahlefeldt Laurvig-Bille i Home pool 1935.

Theodor Ankarcrona, legendarisk tjuvfiskare i Emån, med majlax 1935.

Rolf Smedman, drygt 40 år gammal, med fångst från »Smedmans håla«.

Göran. Jag hjälpte till vid rökningen då det var ett 40-tal filéer à 2-3 kilo stycket som först torrsaltades under 15 timmar i laxboden innan de putsades rena och torkades. Sedan drog vi hela lasset på en cykelkärra från laxboden, bar in allt i rökhuset och placerade filéerna på de breda ekplankorna i rökhusets övre del. Vi eldade upp med torr alved i den centrumpacerade eldstaden och såg hur röken sakt men säkert fyllde huset.

Det var intressant att notera hur bara den övre halvan av huset rökfylldes. Vi kunde stå, om än lätt böjda, inne i huset utan att beröras av röken det allra minsta. Inte ens då vi emellanåt lade på enris för att krydda smaken, var röken till besvär. Visst knastrade och sprakade det livligt om riset samtidigt som rökutvecklingen blev betydande men som ändå fortsatt bara fyllde den övre halvan. Det timrade rökhuset i octagonalform är således en väl genomtänkt konstruktion av dåtidens byggmästare. Efter drygt 15 timmar var de minsta filéerna klara. Göran skar några tunna skivor och vi provsmakade. Köttet var lagom salt med en förträfflig smak och konsistens. Vi njöt i fulla drag samtidigt som skymningsljuset sakt föll över Barretts pool.

Ett antal år senare, när Göran fyllde 70 år, utspelade sig ett oförglömligt practical joke. Det hela var iscensatt enligt följande: Vi larmade Göran om att det var en tjuvfiskare i full färd med att spinnfiska i Stone pool. Göran kastade sig som beräknat i bilen och körde omedelbart upp till landsvägen i bra fart. Han parkerade och fick syn på »tjuvfiskaren« som planenligt släppte spöt och sprang. Det vi dock inte hade räknat med var att Göran sprang så fort, samtidigt kommenderades »Stopp - stanna omedelbart!« med sin kraftiga militärstämman. Som tur var lyckades tjuvfiskaren gömma sig så väl att Göran till slut gav upp och vandrade tillbaka mot brottsplatsen. Där fiskade han upp spöt och började veva in. Det var tungt och tog sin lilla tid. Men då Göran uppdagade att det var en flaska Bollinger i linans ände blev det förstås stora glädjescener när alla inblandade plötsligt dök upp från lite varstans med varma gratulationer.

SAMLINGARNA UTVECKLAS

INNAN JAG AVSLUTAR artikelserien, så har tiden absolut inte stått still vare sig vad det gäller samlingarna eller själva prylarna runt fiskevärden och sportfisket. GUS försöker utveckla det hela vid sidan av fiskevårdsarbetet, även om vi bara har små medel. Senast var det poolkartan »Fisherman's Map« som togs fram till GUS

»Rod room« i det nya museet där det stora glasbordet med den gamla poolkartan placerats tillsammans med ett urval spön.

25-årsjubileum. Den är avsedd främst som ett minne över Emåns skyddsänglar Gustaf och Göran Ulfsparrar.

Det finns dessutom ett par andra nyheter som presenteras genom denna artikel. Det gäller den vackra emaljbrochen som Gustaf designade på 30-talet. Du vet brochen med den hoppande havsöringen över vågtopparna. Från och med våren 2016 finns den i ytterligare ett par varianter. En av dessa är försedd med en jubileumskrans av eklöv. Den skulle kanske kunna betecknas som en riktig skrytbroch, eftersom den bara kan erhållas av den som lyckas fånga en havsöring på 90 centimeter eller mer på fluga i Emån. Det har många lyckats med i detta fantastiska havsöringsvatten och förhoppningsvis kommer så att ske även framledes. Kravet för den vanliga brochen är en havsöring på minst 70 centimeter. Vidare finns brochen återigen i miniatyr som mäter 19 x

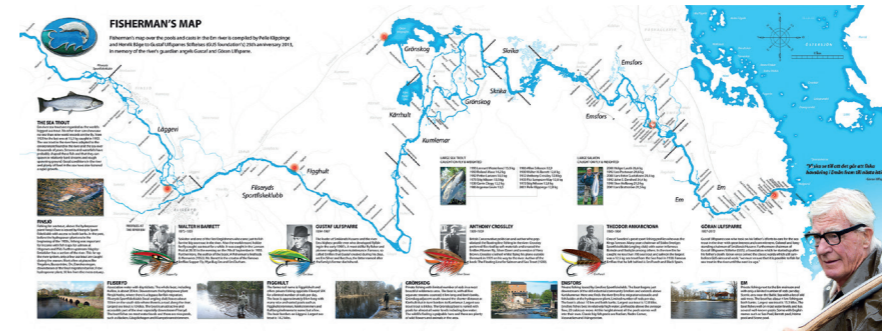
En 65-årig Göran Ulfsparrar fiskar Home pool.

Amanda Klippinge gillar Emåns blänkare och stödjer GUS.

13 millimeter. Broscher och annat finns tillgängligt i anslutning till museet och fisket i Emån.

Kika gärna in på GUS nya webbplats för mer information: www.gustiftelse.se.

GUS poolkarta över Emån »Fisherman's Map« från 2013

